

Poziom biegłości B2 a prosty język

Opinia prawno-lingwistyczna w związku z implementacją w Polsce dyrektywy 2019/882

mgr Marta Gołębiowska (glottodydaktyka, ESOKJ)

dr Magdalena Krzyżostaniak (językoznawstwo, glottodydaktyka, ESOKJ)

dr Katarzyna Parchimowicz (nauki prawne, europejskie prawo bankowe)

dr hab. Tomasz Piekot (językoznawstwo, prosty język)

dr hab. Marcin Poprawa (językoznawstwo, prosty język)

dr hab. Anna Żurek, prof. UWr (językoznawstwo, glottodydaktyka, ESOKJ)

- 01.** Przyjęcie w 2019 roku Europejskiego Aktu o Dostępności, czyli dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2019/882 w sprawie wymogów dostępności produktów i usług (dalej: EAD), poważnie wpłynie na dotychczasowe praktyki upraszczania komunikacji bankowej w krajach Unii Europejskiej.
- 02.** Polska transponowała postanowienia EAD w 2024 roku, uchwalając ustawę o zapewnianiu spełniania wymagań dostępności niektórych produktów i usług przez podmioty gospodarcze (dalej: ustawa o dostępności). Postanowienia tej ustawy wchodzi w życie 28 czerwca 2025 roku. Artykuł 16 pkt 2 ustawy o dostępności nakłada na banki obowiązek przekazywania informacji w ramach usług bankowości detalicznej na poziomie biegłości językowej B2 – zgodnie z Europejskim Systemem Opisu Kształcenia Językowego Rady Europy (dalej: ESOKJ).
- 03.** Celem wprowadzenia wymogu B2 jest m.in. niwelowanie różnic w krajowych porządkach prawnych, także w zakresie standardów upraszczania komunikacji w bankowości detalicznej (dotyczy to zarówno zasad redagowania tekstów, jak i praktyk ich oceniania). W punkcie pierwszym preambuły do EAD wskazana została harmonizująca funkcja dyrektywy. W punkcie szóstym preambuły podkreślono zaś negatywny wpływ fragmentacji regionalnych i lokalnych wymogów dostępności, zwłaszcza na konkurencyjność i wzrost gospodarczy. Konieczność zbliżenia środków krajowych podkreślono także w punkcie ósmym preambuły.
- 04.** Mimo że EAD oraz polska ustawa o dostępności odwołują się przede wszystkim do osób ze szczególnymi potrzebami, w art. 16 ustawy nie wymieniono konkretnych grup podmiotów chronionych wskazaną normą. Punkt jedenasty preambuły EAD wskazuje wprost, że „należy zharmonizować wymogi dostępności na całym jednolitym rynku cyfrowym oraz zapewnić, by wszyscy obywatele Unii, bez względu na stopień sprawności, mogli czerpać z niego korzyści”. Pozwala to zakładać, że celem wymogu B2 jest ochrona wszystkich konsumentów.

- 05.** Instytucje świadczące usługi bankowości detalicznej muszą spełniać wymóg B2, jak również – we wzorcach umownych – wymóg przejrzystości z art. 385 § 2 KC.
- 06.** W odniesieniu do wzorców umownych obowiązków przekazywania informacji na poziomie B2 dookreśla normę z kodeksu cywilnego w zakresie komunikacji z konsumentami. Co istotne, wymóg przejrzystości (jednoznaczności i zrozumiałości) tam opisany obejmuje bowiem nie tylko warstwę językową, lecz także formę (I CSK 313/12), sposób sporządzenia dokumentu i wielkość czcionki (RŁO 39/2014). Oprócz języka znaczenie mają też redakcja, obszerność dokumentu i układ graficzny (IV CSK 711/15). Standard B2 stanowi zatem doprecyzowanie wymogu przejrzystości w zakresie języka używanego w dokumencie.
- 07.** Polski ustawodawca nie zdecydował się na bezpośrednie powtórzenie przepisu dyrektywy, usuwając część przepisu o zapewnieniu zrozumiałości informacji (Załącznik 1 Sekcja IV punkt e) litera ii) EAD). Jednak w świetle wykładni systemowej obecność w dyrektywie pojęcia zrozumiałości pozwala połączyć wymóg B2 z wymogiem przejrzystości.
- 08.** W innych krajach UE, na przykład w Niemczech, we Włoszech i w Irlandii, przeprowadzono dosłowną transpozycję dyrektywy, kopiując jej przepis. Tym samym nałożono w tych krajach obowiązek „zapewniania, by informacje były zrozumiałe, a ich stopień złożoności nie przekraczał poziomu B2 (wyższy średnio zaawansowany) według Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego Rady Europy.” To rozwiązanie wydaje się prostsze niż przyjęte w Polsce, gdyż nie wprowadza rozróżnienia języków, nie pomija ogólnego wymogu zrozumiałości ani nie zawęża wymogu jedynie do poziomu B2 (czyli uwzględnia też niższe poziomy biegłości).
- 09.** Ani EAD, ani ustawa o dostępności nie wskazuje metody kontroli tekstów bankowych pod kątem zgodności z wymogiem B2. Wytyczne w tym zakresie powinien opublikować regulator, tj. Rzecznik Finansowy (art. 40 pkt 3 w zw. z art. 38 ust. 3 pkt 3 ustawy o dostępności).
- 10.** Poziom B2 szczegółowo opisano w dokumencie pt. *Europejski system opisu kształcenia językowego* (wyd. pol. 2003). Dokument ten formalizuje model uczenia się i oceny biegłości dowolnego języka. W UE i poza Europą ESOKJ stał się najpopularniejszym modelem odniesienia dla edukacji językowej, z ambicją wprowadzenia w Europie wspólnych standardów nauczania i certyfikacji znajomości języków obcych przez obywateli kontynuujących swoją edukację (zwłaszcza studia) lub karierę zawodową poza granicami swoich krajów.

- 11.** W niektórych krajach UE poziomy biegłości ESOKJ są powszechnie wykorzystywane do oceny kompetencji wszystkich obywateli czy konsumentów, a nie tylko cudzoziemców (np. Holandia, Austria, Niemcy). Dyrektywa EAD, a dokładniej wymóg B2, narzuca to szerokie rozumienie poziomów biegłości wszystkim krajom UE.
- 12.** W krajach, które wykorzystują ESOKJ do dostosowywania tekstów do możliwości wszystkich użytkowników języka, poziom B2 nie jest odpowiednikiem prostego języka. Prosty język, czyli styl komunikacji zrozumiały dla większości społeczeństwa, jest utożsamiany z poziomem B1, a język łatwy (ETR), czyli styl komunikacji z osobami ze specjalnymi potrzebami – z poziomem A2.
- 13.** W rozumieniu EAD poziom biegłości B2 to górna granica trudności języka, której banki (w bankowości detalicznej) nie powinny przekraczać. Teksty na poziomie B2 pozostaną zatem względnie trudne i mogą nie być powszechnie zrozumiałe.
- 14.** Wykorzystywanie poziomów ESOKJ do opisu trudności tekstów adresowanych do wszystkich użytkowników języka (rodzimych i nierodzimych) jest decyzją polityczną i nie wynika z badań naukowych. Poziomy A1-C2 są wśród obywateli państw UE powszechnie znane i zapewne z tego powodu zostały w UE uznane za atrakcyjny model oceny trudności tekstu.
- 15.** ESOKJ precyzyjnie opisuje umiejętności osoby na poziomie B2 w zakresie czytania ze zrozumieniem. Oznacza to, że to właśnie deskryptory poziomu B2 powinny być podstawą opracowania wytycznych upraszczania i tworzenia tekstów w bankowości detalicznej.
- 16.** Według ESOKJ osoba na poziomie B2 powinna rozumieć teksty, w których znajdują się typowe zjawiska gramatyczne występujące w standardowej odmianie polszczyzny publicznej. Oznacza to, że tekst na poziomie B2 nie musi zawierać systematycznych uproszczeń składniowych. Popularne techniki prostego języka, jak dzielenie zdań złożonych, usuwanie strony biernej i nominalizacji, to zabiegi charakterystyczne dla tekstów adresowanych do osób na poziomie B1 i niższych.
- 17.** Według deskryptorów ESOKJ osoba na poziomie B2 ma jednak dwa poważne ograniczenia kompetencji czytania ze zrozumieniem. Pierwsze ograniczenie pojawia się w tekstach długich i specjalistycznych – w tego typu tekstach osoba na poziomie B2 może rozumieć przede wszystkim główne wątki dokumentów. Drugie ograniczenie dotyczy słownictwa fachowego spoza zawodowej specjalizacji czytelnika (tu zwłaszcza słownictwa bankowego).

- 18.** Aby przeciwdziałać ograniczeniom wskazanym przez ESOKJ na poziomie B2, w bankowości detalicznej banki powinny skoncentrować się na dwóch strategiach prostej komunikacji. W długich dokumentach – banki powinny stosować wszelkie techniki efektywnej strukturyzacji tekstu, które ułatwią konsumentowi rozumienie szczegółowych wątków tematycznych. We wszystkich tekstach – banki powinny stosować zasady wyjaśniania, substytucji lub usuwania specjalistycznej terminologii, której konsument może nie rozumieć.
- 19.** Wymóg B2 nie wyklucza stosowania w tekstach bankowych pełnego standardu prostego języka (któremu w kilku krajach UE odpowiada poziom B1). Jest to nie tylko wskazane ze względu na wzmocnienie konkurencyjności usług bankowych, ale też wymagane z punktu widzenia wymogu przejrzystości, zwłaszcza we wzorcach umownych.
- 20.** Nie prowadzono dotąd wiarygodnych badań naukowych, które potwierdzałyby, że odpowiednikiem standardu prostego języka w tekstach adresowanych do większości społeczeństwa jest poziom biegłości B1 opisany w ESOKJ. Utożsamienie obu koncepcji jest tyleż społecznie atrakcyjne, co naukowo kontrowersyjne. Z tego powodu wymaga gruntownych badań lingwistycznych.

Wrocław, 15 kwietnia 2025 roku